

YENİ RUHSAL EKONOMİ¹

Söyleşi: Charles Melman & Jean-Pierre Lebrun²

Türkçe çeviri: Zeynep Yaşar³

Jean-Pierre Lebrun :

Geçtiğimiz günlerde psikiyatrist ve psikanalistlerin bir toplantısında şu argümanı öne sürdüğünüz bir söylemde bulundunuz: “Arzuların bastırılması üzerine inşa edilmiş bir kültürden, yani nevrozdan, arzuların özgürce ifadesini salık veren ve sapkınlığa terfi eden bir kültüre geçiyoruz. Öyle ki “ruh sağlığı” artık ideal’den ziyade, tatmin nesnesi ile mükemmel bir uyum içinde. Ruhsal görev kendini bu meseleden büyük ölçüde rahatlamış bulur ve öznenin sorumluluğu bütünüyle organik bir düzenleme tarafından silinmiştir.” Ve söyleminizin başlığını “Yeni Ruhsal Ekonomiye Giriş” olarak seçtiniz. Neden aniden böyle tanımlanmış bir metin? Neden kültürel bir değişimin ardından bahsettiğiniz yeni *bir* ruhsal ekonomi tanımıyla yetinmiyorsunuz?

Charles Melman :

Çünkü artık yeni bir ahlakın kendiliğinden benimsenmesi lehinde davranışlar, tutumlar ve tercihler düzleminde dikkate değer bir uzlaşma mevcut. Adım atmakta olduğumuz bu ruhsal ekonominin yeniliği hakkındaki tüm belirtiler çok az şüphe bırakıyor. Artık yeni bir çeşit düşünme, yargılama, yeme, öpüşme, evlenme ya da evlenmeme, aile ile beraber yaşama, vatan, idealler, yeni bir kendini sevme şekli var. Yeni ruhsal ekonominin ortaya çıkıyor olduğu açık ve bana göre “la” diyebilmenin⁴ temeli atılmış gibi görünüyor, çünkü gerçekleşen şeyleri açıklamak için yeni kavramlar kullanmaya gerek kalmayacak kadar yeterli işarete sahibiz.

Jean-Pierre Lebrun :

Bu ruhsal ekonominin önceden var olmadığını mı söylüyorsunuz? Ya da daha ikinci bir derecede var olduğunu, ama daha şimdi mi sahneye çıktığını düşünüyorsunuz ?

¹ Bu söyleşi, C. Melman ile 2002’de yayınlanan “*L’homme sans gravité. Jouir à tout prix*” (Paris, Denoël) adlı kitabında J.P. Lebrun ile gerçekleştirdiği söyleşinden alınmıştır.

² Charles Melman, psikiyatrist, psikanalist, A.L.I.’nin kurucusu ve EPhEP’de duayen.

Jean-Pierre Lebrun, psikiyatrist, psikanalist, ALI üyesi. Erès yayınevi Humus “öznel ve toplumsal bağ” serisinin yöneticisi. Yine bu seriden başlıca “Sınırsız bir dünya”, “Sıradan Sapkınlıklar” olmak üzere birçok kitabın da yazarı.

³ Zeynep Yaşar, Klinik psikolog, Paris VII Diderot Sorbonne Cité Üniversitesi.

Çeviriyi dipnotlarla birlikte düzenleyen Özge Soysal.

⁴ “La” Fransızca’da isimlerin önüne gelen dişil ya da eril bir tanımlıktır (article défini). Geldiği ismin çoğul, tekil ya da genel durumunu belirler. Burada genellelenebilir anlamında kullanılmıştır.

Charles Melman :

Bence daha önceden yoktu. Mesela çok ilginç bir hareket olan Sitüasyonizm örneğindeki gibi ayaklanma, marjinalite kılığında varmış gibi görülüyor olabilir. Ama orada söz konusu olan daha çok muhalefet tutumuydu: sert, düzenlenmiş ve görünüşe göre sarsılmaz olan işaretlere göre konumlanırdık. Ama şimdi durum bu değil. Artık yolculuk ediyoruz, kendi varlığımıza fırsat veriyoruz, kendi havamızı inşa ediyoruz. Bu artık muhalefet/başkaldırı üzerinden değil, kendi atılımı üzerinden giden bir hareket.

Jean-Pierre Lebrun :

Yani bu yeni ruhsal ekonominin içeriği nedir?

Charles Melman :

Bastırma tarafından düzenlenmiş bir ekonomiden, zevkin (Jouissance) teşhir edilmesi tarafından düzenlenen bir ekonomiye geçtiğimiz bir değişime maruzuz. Zevkin teşhirinin kendine has durumuyla belirlenmeden bir dergi kapağını açmak, ünlü kişilere ya da toplumun kahramanlarına hayranlık duymak artık mümkün değil. Bu da yeni radikal görevleri, imkansızlıkları, zorlukları ve farklı ıstırapları içeriyor.

Jean-Pierre Lebrun :

Neden böyle bir ekonominin varlığı birdenbire mümkün oldu ? Bu değişikliği neye bağlıyorsunuz?

Charles Melman :

Hatırı sayılır fakat aynı zamanda da her zamanki gibi ağır tehditler taşıyan bir ilerlemeye. Asıl önemli olan ilerleme ideolojilerin, sözlerin, referansların, emirlerin ve Tanrı'nın yanı sıra gökyüzünün boş olduğunun ve de bireylerin kendilerini tek başlarına veya topluca belirleyebileceklerinin tamamen bilincinde olmaktır. Son iki yüzyıl büyük icatlar ve sınırların tanımlandığı yüzyıldır : matematikte Hilbert, mantıkta Godel, politikada Marx, psikolojide Freud ve Oedipus Karmaşası. Önümüzdeki yüzyılsa bunların kaldırılması olacaktır. Artık imkansız yok. Her zamanki gibi Foucault, Althusser, Barthes, Deleuze gibi ahlakçılar başı çekiyorlardı ve mutluluğa değil ama zevke yönelik bir hakkı bildiriyorlardı. Ve en az beklentimizin olduğu bilim alanı olarak biyoloji bunları takip etti. Hiç şüphesiz belirleyici olan müdahale, üreme hayatının ardından doğurganlığın kontrolü oldu. Tanrı'dan çalınmış yaratılışın gücü, artık yeni organizmaların dünyaya gelmesine olanak tanıyor. Bizler bir anlamda, dikkate alınmaya değer bir özgürlüğün kaynağına getiren bir

sona, bir asrın bitimine, bir tasfiyeye tanıklık ediyoruz -analitik dilde aktarımın kollektif tasfiyesi denebilir. Aktarım insanlara taşınabileceği gibi bilgi kütlelerine de taşınabilir. Artık tam da aktarımın tasfiyesi sayesinde ne otorite, ne referans, ne de tutan bir bilgi vardır. Artık yönetim değil, sadece uygulama var.